

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
ЦЭНТР ДАСЛЕДАВАННЯЎ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ,
МОВЫ І ЛІТАРАТУРЫ НАН БЕЛАРУСІ
ІНСТЫТУТ МОВАЗНАЎСТВА ІМЯ ЯКУБА КОЛАСА

БЕЛАРУСКАЯ ГРАМАТЫКА: АД БРАЌІСЛАВА ТАРАШКЕВІЧА ДА СУЧАСНАСЦІ

Зборнік матэрыялаў
Міжнароднай навуковай канферэнцыі
(Мінск, 19–20 студзеня 2017 г.)



МІНСК
ВЫДАВЕЦТВА «ЧАТЫРЫ ЧВЭРЦІ»
2017

УДК [811.161.3+811.161.1](082)

ББК 81я43

Б43

Рэкамендавана

Вучоным саветам Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа

Рэдакцыйная калегія:

В. А. Мандзік, Л. А. Ліхадзіеўская, В. Л. Татур

Рэцэнзенты:

доктар філалагічных навук, член-карэспандэнт *А. М. Булыка*,
доктар філалагічных навук *Л. Р. Машчэнская*

*Адказнаць за аўтэнтычнасьць цытат і дакладнасць фактаў
нясуць аўтары тэкстаў.*

Беларуская граматыка: ад Браніслава Тарашкевіча да сучаснасці : зборнік матэрыялаў Міжнароднай навуковай канферэнцыі (Мінск, 19–20 студзеня 2017 г.) / Нац. акад. навук Беларусі, Цэнтр даслед. беларус. культ., мовы і літ-ры, Ін-т мовазнаўства імя Якуба Коласа. – Мінск : Чатыры чвэрці, 2017. – 418 с.

ISBN 978-985-581-113-9.

У зборнік уключаны матэрыялы, у якіх разглядаюцца актуальныя пытанні функцыянавання сучаснай беларускай мовы, аналізуюцца асаблівасці сучасных працэсаў нармалізацыі мовы, дынаміка граматычных і арфаэпічных норм, магчымасці выкарыстання інфармацыйных сістэм у лінгвістычных даследаваннях. Таксама ў зборніку змешчаны матэрыялы круглага стала, прысвечанага ролі і месцу акадэміка Б. Тарашкевіча ў беларускім нацыянальным адраджэнні.

Зборнік уяўляе цікавасць для лінгвістаў, даследчыкаў, выкладчыкаў, настаўнікаў, студэнтаў і аспірантаў, а таксама шырокага кола чытачоў, якія цікавяцца пытаннямі мовазнаўства.

УДК [811.161.3+811.161.1](082)

ББК 81я43

ISBN 978-985-581-113-9

© Цэнтр даследаванняў беларускай культуры,
мовы і літаратуры
Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі,
Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа, 2017
© Афармленне. ТДА «Выдавецтва
“Чатыры чвэрці”», 2017

М. У. Марчык, Г. Р. Станіславенка, С. І. Лысы,
Ю. С. Гецэвіч (Мінск, Беларусь)

АСАБЛІВАСЦІ МЕТОДЫКІ ВЫЧЫТКІ ТЭКСТАЎ ВЯЛІКАГА ПАМЕРУ НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Атрыманне вычытанага, арфаграфічна правільнага тэксту на цяперашні момант з'яўляецца стандартным патрабаваннем да вынікаў працы ў многіх сферах занятасці і камунікацыі паміж людзьмі і ўстановамі. Арфаграфічная правільнасць электроннага тэксту – гэта паказчык якаснай і ўважлівай апрацоўкі інфармацыі, а таксама ўмова правільнага функцыянавання камп'ютарных сістэм пры чалавека-машынных камунікацыях. Вычытка электроннага тэксту машыннымі сродкамі з'яўляецца актуальнай, паколькі праверка ўручную амаль гарантавана пакідае прапушчаныя памылкі.

Актуальнасць развіцця сэрвісаў вычыткі электроннага тэксту на беларускай мове абумоўліваецца ўскладненым доступам да сродкаў апрацоўкі беларускамоўнага тэксту. Так, існуе аматарскі пакет праверкі беларускага правапісу для MS Office Word, але ён малавядомы шараговам у карыстальніку і патрабуе адмысловага пошуку, спампоўвання і ўсталявання [5].

У дадзеным артыкуле прыведзена методика вычыткі электроннага тэксту праз праграмае забеспячэнне, распрацаванае спецыялістамі Лабараторыі распазнавання і сінтэзу маўлення Аб'яднанага інстытута праблем інфарматыкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, а менавіта сэрвісы апрацоўкі электроннай інфармацыі, размешчаныя на Інтэрнэт-платформе для апрацоўкі тэксту і маўлення www.corpus.by [4]. Дадзенае праграмае забеспячэнне працуе ў рэжыме анлайн і не патрабуе ўсталявання на камп'ютар.

Для атрымання арфаграфічна правільнага тэксту патрабуецца прайсці 6 этапаў вычыткі праз сэрвісы платформы www.corpus.by. Парадак працы з кожным сэрвісам наступны: неабходна ўставіць тэкст у поле ўводу, пры патрэбе абраць тыя ці іншыя наладкі, націснуць кнопку атрымання вынікаў. Пасля апрацоўкі тэксту кожным сэрвісам карыстальнік можа праглядзець атрыманыя вынікі і па жаданні ўнесці ў тэкст адпаведныя праўкі. Таксама вынікі можна скапіраваць, уставіць у файл *.doc і захаваць.

Першым этапам з'яўляецца вычытка праз сэрвіс «Падлік частотнасці сімвалаў» [2]. Дадзены сэрвіс прадэманструе спіс усіх сімвалаў, выкарыстаных у тэксце, і дазволіць выявіць і выправіць іх памылковае ўжыванне (малюнак 1). Напрыклад, сэрвіс паказвае колькасць выкарыстаных дужак, і калі колькасць левых і правых дужак не супадае, то, хутчэй за ўсё, у тэксце ёсць пунктуацыйныя памылкі. Таксама праз сэрвіс можна праверыць факты выкарыстання дэфісаў, слэшаў, розных відаў двукоссяў і працяжніка.

Падлік частотнасці сімвалаў EN BE ?

Калі ласка, увядзіце тэкст



Сірыус (лац. Sirius), таксама Альфа Вялікага Сабакі (лац. Alpha Canis Majoris) – найярчэйшая зорка начнога неба. Бачная зорная велічыня -1,46. Сірыус аддалены ад Сонца на 8,60±0,04 св. гадоў і з'яўляецца адной з бліжэйшых да нас зорак. Набесныя каардынаты: правае ўзыходжанне 6 гадз. 45 хв. 9 сек., схіленне -16°42'58". Назва паходзіць з грэцкай мовы і азначае "бліскучы" альбо "пякучы".

Скарына (3283 Skorina, 1979 QA10) – астероід № 3283. Належыць да Галоўнага пояса астероідаў Сонечнай сістэмы. Дыяметр – 12,65 км. Сярэдняя аддаленасць астероіда ад Сонца складае 2,396 астранамічнай адзінкі (* 360 млн. км.). Перыяд поўнага абарачэння вакол Сонца – 3,71 зямнога года. Адкрыты астраномам Мікалаем Іванавічам Чарным у Крымскай астрафізічнай абсерваторыі 27 жніўня 1979

Атрымаць інфармацыю пра частотнасць сімвалаў:

ІНФАРМАЦЫЯ ПРА ўСЕ Знойдзеныя СІМВАЛЫ:

Агульная колькасць СІМВАЛАЎ у ТЭКСЦЕ: 836
Колькасць унікальных СІМВАЛАЎ у ТЭКСЦЕ: 86

№ С.	Код	Назва	Частата		Кантэкст
	U+000A	ПЕРАВОД РАДКА	2	0.24%	ліскучы" альбо "пякучы".
	U+000D	ВЯРТАННЕ КАРЭТКІ	2	0.24%	ліскучы" альбо "пякучы".
	U+0020	ПРАБЕЛ	118	14.11%	Сірыус (лац. Sirius), таксам
"	U+0022	ЗНАК ДВУКОСЯ	4	0.48%	з грэцкай мовы і азначае "б
*	U+0027	АПОСТРАФ	4	0.48%	на 8,60±0,04 св. гадоў і з'я
(U+0028	ЛЕВАЯ КРУГЛАЯ ДУЖКА	4	0.48%	Сірыус (лац. Sirius), таксам
)	U+0029	ПРАВая КРУГЛАЯ ДУЖКА	4	0.48%	Сірыус (лац. Sirius), таксам
,	U+002C	КОСКА	9	1.08%	Сірыус (лац. Sirius), таксам
-	U+002D	ЗЛУЧОК-МІНУС	2	0.24%	Бачная зорная велічыня -1,4
.	U+002E	КРОПКА	20	2.39%	Сірыус (лац. Sirius), таксам
0	U+0030	ЛІЧБА НУЛЬ	5	0.6%	на 8,60±0,04 св. гадоў і з'я
1	U+0031	ЛІЧБА АДЗІН	7	0.84%	Бачная зорная велічыня -1,4
2	U+0032	ЛІЧБА ДВА	6	0.72%	-16°42'58". Назва паходзіць
3	U+0033	ЛІЧБА ТРЫ	7	0.84%	Скарына (3283 Skorina, 1979

Малюнак 1. Інтэрфейс і вынікі працы сэрвісу «Падлік частотнасці сімвалаў»

Неабходна ўважліва прагледзець спіс знойдзеных сімвалаў і правяршыць наступныя моманты:

- ці аднолькавая колькасць дужак (), [];
- ці аднолькавая колькасць падвоеных двукоссяў « », „ « і « « »;
- ці прысутнічае ў тэксце сімвал «, які не з'яўляецца тыпаграфіскім сімвалам двукосся і павінен быць заменены на падвоеныя двукоссі;
- ці правільна выкарыстоўваюцца злучок /-/, мінус /-/, працяжнік /—/;
- ці прысутнічаюць лацінскія літары ў кірылічным тэксце.

Па знойдзеных памылковых ужываннях сімвалаў неабходна ўнесці праўкі ў тэкст і перайсці да наступнага этапу вычыткі.

Другім этапам з'яўляецца вычытка праз сэрвіс «Падлік частотнасці слоў» [3]. Сэрвіс дазваляе выявіць словы з лацінскімі сімваламі і іх кантэкст – месцы ў тэксце, дзе словы з лацінскімі сімваламі знаходзяцца (малюнак 2). Калі ў словах кірылічнага напісання ёсць візуальна аднолькавыя лацінскія сімвалы (напрыклад, /a, i, c/ і г.д.), то падчас далейшай апрацоўкі

тэкст будзе апрацаваны недакладна, таму такія сімвалы павінны быць выяўлены і заменены кірылічнымі.

Падлік частотнасці слоў EN BE ?

Калі ласка, увядзіце тэкст Ігнараваць словы

Груша цвіла апошні год. Усе галіны яе, усе вялікія расохи, да апошняга пруціка, былі ўсыпаны буйным бела-ружовым цветам. Яна кіпела, мела і раскашавалася ў пчаліным звоне, цягнула да сонца сталыя лапы і распускала ў яго ззяны маленькія, кволяы пальцы новых парасткаў. І была яна такая магутная і свежая, так утрапёна спрачаліся ў яе ружовым раі пчолы, што, здавалася, не будзе ёй зводу і не будзе ёй канца.

In a hole in the ground there lived a hobbit. Not a nasty, dirty, wet hole, filled with the ends of

Сімвалы, з якіх можа складацца слова:

Сімвалы, з якіх можа складацца, але не можа пачынацца слова:

Шукаць толькі наступныя словы:

Колькасць кантэкстаў:

Адчувальны да рэгістру
 Выводзіць асобна левыя і правыя кантэксты

Малюнак 2. Інтэрфейс сэрвісу «Падлік частотнасці слоў»

Напрыклад, у тэксце «*Груша цвіла апошні год*» у некаторых словах выкарыстаны лацінскія сімвалы *i, o, a*. Каб іх выявіць, трэба ўставіць дадзены тэкст у поле ўводу, а ў полі «Сімвалы, з якіх можа складацца слова» трэба пакінуць толькі сімвалы лацінскага алфавіту. Адлюструюцца вынікі, прадстаўленыя на малюнку 3.

Адчувальны да рэгістру
 Выводзіць асобна левыя і правыя кантэксты

Усяго знойдзена слоў у тэксце: 6
 Па Вашым запыце знойдзена ўнікальных слоў: 3

↑ Частата	Слова	Кантэксты (макс. 2)
2	o	... а цвіла апошні год ... а апошні год
2	i	Груша цвіла апошні г іла апошні год
2	a	Груша цвіла апошн ... Груша цвіла апошні год

Малюнак 3. Вынікі працы сэрвісу «Падлік частотнасці слоў»

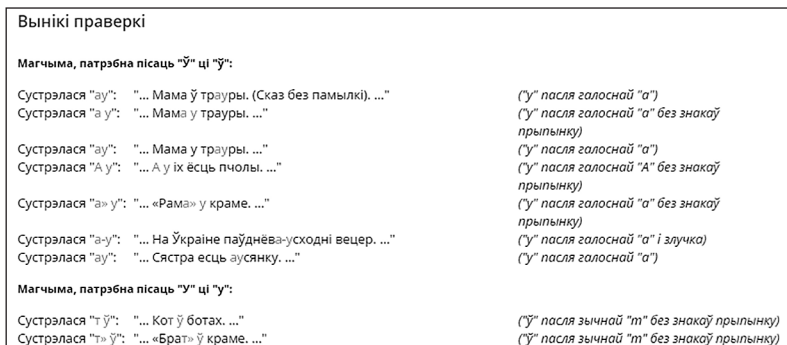
Па знойдзеных сярод вынікаў памылковых ужываннях лацінскіх сімвалаў неабходна ўнесці праўкі ў асноўны тэкст, замяняючы лацінскія сімвалы кірылічнымі, пераправярыць сэрвісам яшчэ раз скарэктываваны тэкст і перайсці да наступнага этапу вычыткі.

Трэці этап – вычытка праз сэрвіс «Праверка правапісу «ў» [7]. Сэрвіс правярае правільнасць ужывання ў тэксце літар «у» і «ў». Алгарытм сэрвісу шукае сімвалы «у», «ў» і «Ў», аналізуе папярэдняю літару ці знакі прыпынку і правярае правільнасць ужывання гэтых сімвалаў. Сэрвіс таксама мае поле «Выключэнні», дзе змяшчаюцца актуальныя выключэнні з правілаў правапісу літары «ў» (малюнак 4). Поле можна рэдагаваць: выдаляць уведзеныя першапачаткова і дадаваць неабходныя карыстальніку выключэнні.

Неабходна прагледзець спіс месцаў, дзе сэрвіс прапануе правярыць ужыванне «ў» і «у» (малюнак 5). Па знойдзеных памылках трэба ўнесці праўкі ў тэкст, пераправярыць сэрвісам яшчэ раз скарэктываваны матэрыял і перайсці да наступнага этапу вычыткі.

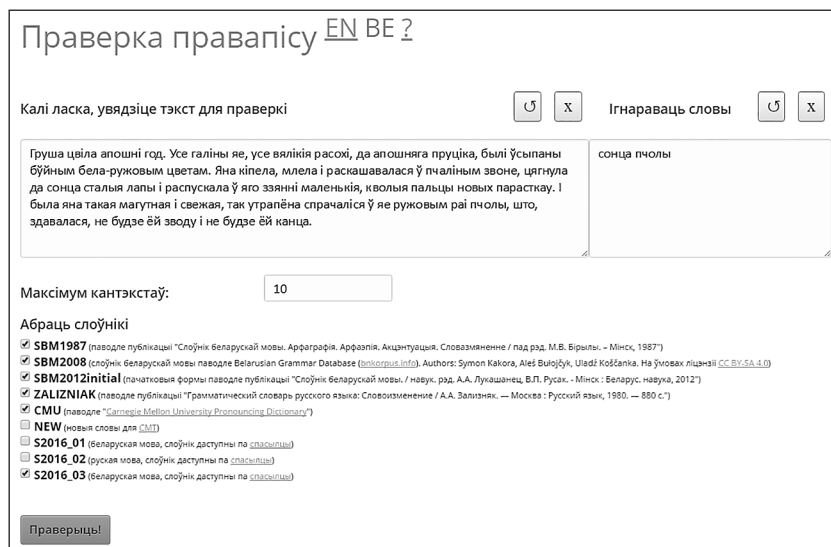


Малюнак 4. Інтэрфейс сэрвісу «Праверка правапісу «ў»



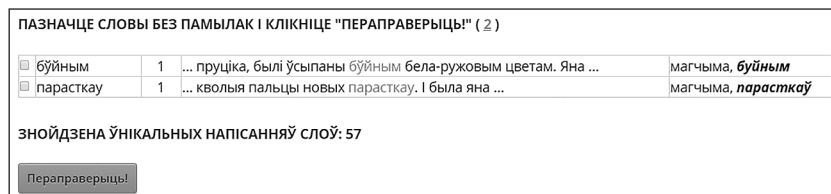
Малюнак 5. Вынікі працы сэрвісу «Праверка правапісу «ў»

Чацвёртым этапам з'яўляецца вычытка праз сэрвіс «Праверка правапісу» [6]. Сэрвіс прызначаны для праверкі правільнасці напісання слоў (малюнак 6), а менавіта параўноўвае словы тэксту са словамі ў падключаных слоўніках. Слова, напісанае з памылкай, адсутнічае ў слоўніках і будзе пазначана сэрвісам як невядомае. У спіс невядомых таксама трапляюць словы, якія не змяшчаюць памылку, але адсутнічаюць у слоўніку. Таксама сэрвіс дае магчымасць ігнараваць пэўныя словы. Гэтая магчымасць можа спатрэбіцца пры вычытцы карыстальнікам вузкасפעцыяльнага тэксту, каб выключыць пападанне загадзя невядомага сэрвісу слова ў спіс невядомых і паскорыць прагляд гэтага спісу.



Малюнак 6. Інтэрфейс сэрвісу «Праверка правапісу»

Невядомыя словы выводзяцца ў выглядзе спісу з магчымасцю адзначыць правільнасць напісання таго ці іншага слова і пабачыць кантэкст яго выкарыстання (малюнак 7).



Малюнак 7. Вынікі працы сэрвісу «Праверка правапісу»

Пятым этапам з’яўляецца вычытка праз сэрвіс «Ідэнтыфікатар амографу» [1]. Сэрвіс «Ідэнтыфікатар амографу» паказвае карыстальніку амографы – словы, якія маюць аднолькавае напісанне і рознае вымаўленне, напрыклад, *музыка* і *музыка* (малюнак 8).

Ідэнтыфікатар амографу **EN BE ?**

Калі ласка, увядзіце тэкст (максімум 5000 сімвалаў) ↵ ✕

Груша цвіла апошні год. Усе галіны яе, усе вялікія расохи, да апошняга пруючка, былі ўсыпаны буйным бела-ружовым цветам. Яна кіпела, млена і раскашавалася ў пчаліным звоне, цягнула да сонца сталья лапы і распускала ў яго ззяніі маленькія, кволья пальцы новых парасткаў. І была яна такая магутная і свежая, так утрапёна спрачаліся ў яе ружовым раі пчолы, што, здавалася, не будзе ёй канца.

Шукаць па наступных слоўніках:

- SBM1987** (паваде публікацыі "Слоўнік беларускай мовы. Арфаграфія. Арфалягія. Акцэнтацыя. Словазмяненне / пад рэд. М.В. Вірылы. - Мінск, 1987)
- SBM2012initial** (печатковыя формы паводе публікацыі "Слоўнік беларускай мовы. / навук. рэд. А.А. Лукашанец, В.П. Русак. - Мінск: Беларус. навука, 2012")
- ZALIZNIAK** (паваде публікацыі "Граматычэскі слоўнік рускага языка: Словазмяненне / А.А. Залізнік. — Москва: Русскій язык, 1980. — 880 с.")
- CMU** (паваде "Carnegie Mellon University Pronouncing Dictionary")
- NEW** (новыя словы для [СМТ](#))

Шукаць амографы!

Малюнак 8. Інтэрфейс сэрвісу «Ідэнтыфікатар амографу»

За адзін раз сэрвіс можа апрацаваць тэкст аб’ёмам каля 20–30 старонак. Для зручнасці падаюцца кантэксты, у якіх знаходзяцца амографы (малюнак 9).

Знойдзена амографу: 3 (паглядзець спіс амографу можна тут)

Амограф	Варыянты націску	Тып амографу	↓ Кольк.	Кантэксты	Слоўнік
галіны	галіны галіны	адна парадыгма	1	... апошні год. Усе галіны яе, усе вялікія ...	SBM1987
раі	раі раі	адна часціна мовы	1	... ў яе ружовым раі пчолы, што, здавалася, ...	SBM1987
былі	былі былі	розныя часціны мовы	1	... да апошняга пруючка, былі ўсыпаны буйным бела-ружовым ...	SBM1987

Малюнак 9. Вынікі працы сэрвісу «Ідэнтыфікатар амографу»

Неабходна ўважліва праглядзець спіс знойдзеных амографу і прыняць рашэнне, у якіх словах-амографу у тэксце трэба пазначыць націск.

Шостым этапам з’яўляецца вычытка праз сэрвіс «Падлік частотнасці слоў» [3]. Сэрвіс, задзейнічаны на этапе 2, таксама складае слоўнік-частотнік з кантэкстамі. У слоўніку-частотніку будуць паказаны ўсе ўжытыя ў тэксце словы з частатой іх з’яўлення і кантэкстамі. Гэты слоўнік дапаможа ажыццявіць стылістычную вычытку, паколькі дае магчымасць пабачыць, ці ў правільным значэнні выкарыстоўваецца тое ці іншае слова. Можна таксама скарыстацца полем «Шукаць толькі наступныя словы», па якім сэрвіс праэманструе частату і кантэкст ужывання канкрэтных слоў.

Для зручнасці прагляду вынікаў працы сэрвісу рэкамендуецца адключыць значок «Выводзіць асобна левыя і правыя кантэксты», а ў полі «Колькасць кантэкстаў» увесці лік 1000. Неабходна ўважліва прагледзець спіс частотнасці слоў, разглядаючы кантэкст іх выкарыстання, і пры неабходнасці ўнесці праўкі ў тэкст (малюнак 10).

Усяго знойдзена слоў у тэксце: 67
Па Вашым запыце знойдзена ўнікальных слоў: 54

↑ Частата	Слова	Кантэксты (макс. 4)
4	і	... Яна кіпела, мела і раскашавалася ў пчаліным сонца сталыя лапы і распускала ў яго яна такая магутная і свежая, так утрапёна будзе ёй зводу і не будзе ёй ...
3	ў	... млела і раскашавалася ў пчаліным звоне, цягнула лапы і распускала ў яго ззяніі маленькія, так утрапёна спрачаліся ў яе ружовым раі ...
2	яе	... год. Усе галіны яе, усе вялікія расохі, утрапёна спрачаліся ў яе ружовым раі пчолы, ...
2	ёй	... здавалася, не будзе ёй зводу і не і не будзе ёй канца.
2	будзе	... што, здавалася, не будзе ёй зводу і ...

Малюнак 10. Вынікі працы сэрвісу «Падлік частотнасці слоў»

Выкананне ўсіх этапаў дадзенай metodyкі дазваляе атрымаць вычытаны, арфаграфічна правільны тэкст на беларускай мове. Methodыка вычыткі ахоплівае арфаграфічны, але не пунктуацыйны раздзел правапісу. Правільнасць дапасавання слоў і выяўленне памылак у сэнсавай расстаноўцы знакаў прыпынку знаходзіцца па-за кампетэнцый дадзенай metodyкі.

Methodыка апрабаваная ў шматлікіх праектах Лабараторыі распазнавання і сінтэзу маўлення АІІІ НАН Беларусі. Пералічаныя этапы вычыткі знаходзяцца ў стане пастаяннай дапрацоўкі і ўдасканалення. Лабараторыя распазнавання і сінтэзу маўлення вітае заўвагі і прапановы па паляпшэнні працы сэрвісаў і дадзенай metodyкі на e-mail: ssrlab221@gmail.com.

Літаратура

1. Ідэнтыфікатар амографіі [Электронны рэсурс]. – 2017. Рэжым доступу : <http://corpus.by/HomographIdentifier/?lang=be>. – Дата доступу : 10.01.2017.
2. Падлік частотнасці сімвалаў [Электронны рэсурс]. – 2017. Рэжым доступу : <http://corpus.by/CharacterFrequencyCounter/?lang=be>. – Дата доступу : 10.01.2017.
3. Падлік частотнасці слоў [Электронны рэсурс]. – 2017. Рэжым доступу : <http://corpus.by/WordFrequencyCounter/?lang=be>. – Дата доступу : 10.01.2017.
4. Платформа для апрацоўкі тэкставай і гукавой інфармацыі розных тэматычных даменаў // Corpus.by [Электронны рэсурс]. – 2017. Рэжым доступу : <http://corpus.by/>. – Дата доступу : 10.01.2017.
5. Праверка арфаграфіі // Беларускі N-корпус [Электронны рэсурс]. – 2017. Рэжым доступу : <http://bnkcorpus.info/download.html>. – Дата доступу : 07.01.2017.
6. Праверка правапісу [Электронны рэсурс]. – 2017. Рэжым доступу : <http://corpus.by/SpellChecker/?lang=be>. – Дата доступу : 10.01.2017.
7. Праверка правапісу «ў» [Электронны рэсурс]. – 2017. Рэжым доступу : <http://corpus.by/ShortUSpellChecker/?lang=be>. – Дата доступу : 10.01.2017.

Марчык М. У., Станіславенка Г. Р., Лысы С. І., Гецэвіч Ю. С. АСАБЛІВАСЦІ МЕТОДЫКІ ВЫЧЫТКІ ТЭКСТАЎ ВЯЛІКАГА ПАМЕРУ НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ	77
Зяноўка Я. С. СТВАРЭННЕ БАЗЫ НЕЗАФІКСАВАНАЙ НАРМАТЫЎНЫМІ КРЫНІЦАМІ ЛЕКСІКІ ПРАЗ CORPUS.BY	84
Капцюг І. У. АСВЯТЛЕННЕ ПЫТАННЯЎ ГРАМАТЫЧНАГА СТАТУСУ І ФУНКЦЫЙ ЗВАРОТКА Ў АЙЧЫННЫХ І ЗАМЕЖНЫХ ЛІНГВІСТЫЧНЫХ ПРАЦАХ	91
Касцючык В. М. НАЦЫЯНАЛЬНА-КУЛЬТУРНЫ КАМΠΑЕНЕНТ У ПЕРАКЛАДЗЕ Б. ТАРАШКЕВІЧА ЭПАПЕІ «ПАН ТАДЭВУШ»	98
Крук Б. А. ГІСТОРЫЯ І СУЧАСНЫ СТАН ТЭОРЫІ БЯЗЗЛУЧНІКАВАГА СКЛАДАНАГА СКАЗА Ў БЕЛАРУСКІМ МОВАЗНАЎСТВЕ	106
Лапцёнак А. М. ДЗЕЯСЛОЎНЫЯ СЛОВАЗЛУЧЭННІ З ЧАСАВЫМІ АДНОСІНАМІ НА СТАРОНКАХ «НАШАЙ НІВЫ»	111
Мандзік В. А. «БЕЛАРУСКАЯ ГРАМАТЫКА ДЛЯ ШКОЛ» Б. ТАРАШКЕВІЧА І ПЕРАДУМОВЫ ФАРМІРАВАННЯ ВЫМАЎЛЕНЧЫХ НОРМ	118
Маслоўская Н. П. ГРАМАТЫКА ПРЫМЕТНІКА БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ: ЭВАЛЮЦЫЯ ФОРМ І ЗНАЧЭННЯЎ	123
Паляшчук Н. В. ГІСТАРЫЧНЫ СІНТАКСІС БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ: СТАН І ПЕРСПЕКТЫВЫ ВЫВУЧЭННЯ	131
Русак В. У. СТЫЛІСТЫЧНАЕ ПЕРАРАЗМЕРКАВАННЕ СІНТАКСІЧНЫХ КАНСТРУКЦЫЙ У СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРНАЙ МОВЕ	138
Сацута І. У. ФОРМЫ ВЫРАЖЭННЯ ДЗЕЙНІКА Ў МОВЕ СТАРАБЕЛАРУСКАГА ПЕРАКЛАДУ «ГІСТОРЫІ АБ АТЫЛЕ»	142
Сідарэнка Ю. Ю. ГРАФІКА-АРФАГРАФІЧНАЯ СІСТЭМА ЯК СРОДАК УЗДЗЕЙННЯ Ў БЕЛАРУСКАЙ РЭВАЛЮЦЫЙНАЙ ПУБЛІЦЫСТЫЦЫ сяр. ХІХ ст.	150